

Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 149

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 14. oktoober 2025

Algus 15.00, lõpp 16.30

Juhataja: Marek Reinaas (esimees)

Protokollija: Kiia Väli (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Mario Kadastik, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi

Komisjoni ametnikud: Eve-Ly Kübard (nõunik-sekretariaadijuhataja), Mari Tänav (nõunik), Maria Haas (konsultant)

Puudusid: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Rene Kokk, Örne Pillak ja Reili Rand

Kutsutud: Riigikogu liige ja Isamaa fraktsiooni esindaja Mart Maastik, Justiits- ja Digiministeeriumi sideturgude talituse juhataja Tõnu Nirk ja sama talituse nõunik Elena Reilent (1. päevakorrapunkt); Kliimaministeeriumi elukeskkonna ja ringmajanduse asekanstler Ivo Jaanisoo, ehituse ja elukeskkonna osakonna elamumajanduse valdkonnajuht Veronika Valk-Siska, välissuhete osakonna nõunik Rahel Kelus (2. päevakorrapunkt); Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna varustuskindluse nõunik Kristjan Kaldmaa ja välissuhete osakonna nõunik Brett Bartholomew Sooniste (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (655 SE) teise lugemise ettevalmistamine
2. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohad Euroopa taskukohaste eluasemete kava avaliku konsultatsiooni kohta
3. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, milles käsitletakse Venemaa maagaasi impordi järkjärgulist lõpetamist ja võimalike energiasõltuvuste jälgimise parandamist ning millega muudetakse määrust (EL) 2017/1938; COM(2025) 828
4. Info ja muud küsimused

1. Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (655 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Marek Reinaas sõnas, et eelnõu 655 SE esimene lugemine toimus 10. septembril 2025. a. Muudatusettepanekute (ME) esitamise tähtjaks esitas ühe ME Isamaa fraktsioon. Komisjon teavitas eelnõu menetlusest Riigikogus paljusid huvirühmi. Eelnõu kohta esitasid arvamused Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (ITL) ning Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (EKTK). Oma seisukohad eelnõule esitatud arvamustele ja ettepanekutele esitas majandus-

komisjonile algataja esindajana Justiits- ja Digiministeerium. Majanduskomisjoni töörühm valmistas ette eelnõu komisjoni istungil menetlemist oma nõupidamisel 9. oktoobril 2025. a, millel osalesid eelnõu algataja esindajad. ME-de loetelu kavandisse on kantud neli ettepanekut, millest üks on Isamaa fraktsiooni esitatud ettepanek (ME nr 3) ja kolm majanduskomisjoni ettepanekut (ME nr 1, 2 ja 4).

Justiits- ja Digiministeeriumi sideturgude talituse juhataja **Tõnu Nirk** selgitas, et tegemist on eelnõuga, millega rakendatakse Euroopa Liidu (EL) otsekohalduvat määrust, mis soodustab sidevõrkude tõhusamat rajamist ning erinevate taristuliikide koosehitamist, kulude jagamist ning võimaldab varajases planeerimisfaasis teabe kättesaadavaks tegemist. See aitab tagada, et taristu ehitajad, eriti sidetaristu ehitajad, saavad vajalikku infot võimalikult vara, mis võimaldab neil vajadusel taristut koos teiste arendajatega planeerida. Koostöö võimaldab säästa kulusid ja muudab tööprotsessi lihtsamaks. Justiits- ja Digiministeeriumi ettepanekul on eelnõusse lisatud oluline punkt, mis otseselt ei tulene ELi määrusest. Ettepaneku eesmärk on lihtsustada mobiilivõrgu seadmete paigaldamist riigi ja kohaliku omavalitsuse (KOV) ehitistele, nagu näiteks väiksemate antennide, seadmekarpide või tugijaamade paigaldamine ehitiste katustele või pööningutele. Selliste seadmete paigaldamine on riigi- ja KOVide asutustele teatud tingimustel kohustuslik, et toetada võrkude tõhusamat ehitamist ja sellega seondult tagada parem levi. **Nirk** lisas, et ITL ja ETKK on esitanud eelnõule enda poolseid ettepanekuid, mida ministeerium suures osas toetab.

Järgnevalt tutvustasid Justiits- ja Digiministeeriumi esindajad turuosaliste ettepanekuid, mida nad ei toetanud ning mis seetõttu ei ole MEde loetelu kavandis kajastatud (vt [siit](#)). **Tõnu Nirk** sõnas, et ITL esitas ettepaneku laiemalt sidetaristu planeerimise ja ehitamisega seotud probleemidest. Ettepanek puudutab seda, et planeerimisprotsessis oleks lisaks teistele taristutele, nagu näiteks vee- ja elektrivõrkudele, kajastatud ka sidevõrkude planeerimine. Ministeerium teadvustab probleemi ja toetab ettepanekut, aga see ettepanek puudutab majanduskomisjoni menetluses olevat planeerimiseseaduse ja sellega seondult teiste seaduste muutmise eelnõu (683 SE).

Järgnevalt asuti ME-de tutvustamise ja hääletamise juurde.

1. Teha eelnõus järgmised muudatused:

1.1. muuta eelnõu § 1 punkt 6 ja sõnastada see järgmiselt:

„6) paragrahvi 61² lõiked 1–3, 5 ja 6 ning §-d 61⁹–61¹¹ tunnistatakse kehtetuks;“;

1.2. muuta eelnõu § 1 punktis 14 sätestatud ehitusseadustiku § 82² lõiget 2 ja sõnastada see järgmiselt:

„(2) Riigil või kohaliku omavalitsuse üksusel on õigus mobiiltelefonivõrgu aktiivseadme omanikult nõuda üksnes käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud mobiiltelefonivõrgu aktiivseadme paigaldamise, edasise kasutamise ja eemaldamisega kaasnevate kulude hüvitamist.“;

1.3. muuta eelnõu § 5 lõige 3 ja sõnastada see järgmiselt:

„(3) Käesoleva seaduse § 1 punktid 1–5, 8, 13, 14 ja § 3 jõustuvad 2026. aasta 12. mail.“.

Selgitus: Eelnõu § 1 punktis 14 sätestatud EhS § 82² lõikes 2 täpsustatakse riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse õigust nõuda mobiiltelefonivõrgu aktiivseadme omanikult üksnes paigaldamise, edasise kasutamise ja eemaldamisega seotud kulude hüvitamist. Seadusemuudatuse järgselt võiksid sideettevõtja poolt tasutavad paigaldamise, edasise

kasutamise ja eemaldamisega seotud kulud olla vastava ruumi seadmete asukohaks sobivaks kohandamise kulud (nt lisalukustus, lisa elektriliitumine vms) ning järgmised kulud nagu näiteks valvekulud, ehitise hooldamise, remontimise, ümberehitamise ja lammutamisega seotud täiendavad kulud, elektrikulud jms kommunaalkulud, mis kas üksnes selle seadme sinna paigaldamisega tekivad või mis kaasnevad proportsioonis hoones kasutava pinnaga. Eemaldamise mõiste all on mõeldud ka olukorda, kui nt ruumiomanikul on vaja mobiiltelefonivõrgu seade eemaldada ja uuesti sideettevõtja soovil see paigaldada. Ettepanek sätte täpsustamiseks on esitatud Justiits- ja Digiministeeriumi algatusel, lähtudes Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu ning Eesti Kaubandus-Tööstuskoja seisukohtadest.

Lisaks, eelnõu § 5 lõikes 3 ettenähtud jõustumissättes täiendatakse loetelu eelnõu § 1 punktidega 5 ja 14, et anda riigile ja kohalikele omavalitsustele täiendavat aega, et nad saaksid oma lepingud seadusega kooskõlla viia seoses kulude hüvitamise täpsustamisega. Kuna eelnõu vastuvõtmise järgselt suureneb selgus, millised kulud kuuluvad sideettevõtjate poolt hüvitamisele riigi ja kohaliku omavalitsuse omandis olevale ehitisele mobiiltelefonivõrgu aktiivseadmete paigaldamise eest, võib tekkida vajadus muuta lepinguid riigi ja kohalike omavalitsuse ning sideettevõtja vahel. Üleminekuaeg kuni 12. maini 2026 on piisav aeg lepingute muutmiseks ja seadusega kooskõlla viimiseks. Sellega seonduvalt on vajalik muuta ka eelnõu § 1 punkti 6.

Majanduskomisjon

Tõnu Nirk sõnas, et ettepaneku osas on konsulteeritud ka Kliimaministeeriumiga (KLIM), kes ettepanekut toetab.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi)

2. Muuta eelnõu § 1 punktis 14 sätestatud ehitusseadustiku § 82² lõike 5 punkti 5 ja sõnastada see järgmiselt:

„5) ehitisel puudub piisav ruum mobiiltelefonivõrgu aktiivseadme paigaldamiseks ____;“.

Selgitus: Muudatusega jäetakse sättest välja tekstiosa „, võttes muu hulgas arvesse tulevast ruumivajadust“. Esialgselt kavandatud sõnastus nägi ette riigi ja kohaliku omavalitsuse asutusele subjektiivse otsustusruumi sideettevõtjate taotluste mitte rahuldamiseks. Muudatuse eesmärk on tagada suurem õigusselgus ja prognoositavus sideettevõtjatele. Ettepanek on esitatud lähtudes Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu ning Eesti Kaubandus-Tööstuskoja seisukohtadest.

Majanduskomisjon

Tõnu Nirk sõnas, et esialgselt lisati muudatus eelnõusse KLIMi ettepanekul. Vahepealsel ajal konsulteeriti selles osas KLIMiga ning koos peeti mõistlikuks eemaldada tekstiosa, kus viidatakse tulevikule, kuna see on üsna abstraktne mõiste.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi)

3. eelnõu paragrahvi 1 täiendatakse uue punktiga 18 järgmises sõnastuses:

“18) paragrahvi 11 täiendatakse lõigetega 3¹ ja 3² järgmises sõnastuses:

”(3)¹ Eestit 1940. aasta 16. juunist kuni 1991. aasta 20. augustini okupeerinud režiime ja

nende relvajõude toetavad rajatised ning sümboolika hoonetel on keelatud.

(3)² Käesoleva paragrahvi lõikes 3¹ sätestatud nõuet ei kohaldata muuseumiseaduse tähenduses muuseumi valduses olevale varale.”

Selgituseks:

“Eestis on jätkuvalt lõpuni lahendamata taasiseseisvumise järgselt alles jäänud okupatsioonirežiimi monumentide ja hoonetel kujutatud sümboolika probleem. 2022. aasta lõpus esitas Vabariigi Valitsus Riigikogu menetlusse Ehitusseadustiku, ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse ning riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk oli luua õiguslik alus okupatsioonirežiimi monumentide ja hoonetel kujutatud sümboolika eemaldamiseks. Selleks ajaks olid paljud nõukogude monumendid juba eemaldatud või eemaldamisel, kuid oli ilmnenud ka oluline takistus selle töö lõpuleviimiseks. Olukorras, kus vara valdaja ise vajadust monumendi või sümboolika eemaldamiseks ei näe, ei saa ka riik seda nõuda, kuna puudub õiguslik alus. Seetõttu otsustas toonane valitsus ehitusseadustiku muutmisele niisuguse õigusliku raamistiku luua.

Riigikogu võttis Vabariigi Valitsuse esitatud eelnõu seadusena vastu 15.02.2023, kuid president seadust välja ei kuulutanud ning saatis selle Riigikogule uuesti arutamiseks. Vahepeal ametisse asunud uus Riigikogu koosseis otsustas 27.09.2023 mitte toetada Vabariigi Presidendi poolt Riigikogule tagasi saadetud seaduse muutmata kujul uuesti vastuvõtmist. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 11.10.2023, kuid järgmine samm eelnõu menetluses leidis aset tegelikult alles järgmisel aastal, kui seda arutati komisjonis 10.06.2024. Taas järgnes enam kui pooleaastane paus ning uuesti jõudis eelnõu komisjoni päevakorda alles tänavu, 18.02.2025 ja 10.03.2025.

Praeguseni ei ole eelnõu Riigikogu täiskogu ette otsustamiseks jõudnud, kuigi uuesti arutamiseks laekus see juba enam kui kaks aastat tagasi. Vajadus õigusliku raamistiku järele ei ole vahepeal kadunud, sest endiselt on avalikus ruumis alles mitukümmend okupatsioonirežiimi toetavat objekti, mis riivavad õiglustunnet ning võivad kujutada julgeolekuohtu. Probleemid, mida eelnõuga sooviti lahendada on seega alles ning on ebatõenäoline, et need laheneks tulevikus iseenesest, ilma seadust muutmata.

Muudatusettepanek sõnastab varasema eelnõuga võrreldes kitsamalt, et Eestit okupeerinud režiime ja nende relvajõude toetavad rajatised ning sümboolika hoonetel on keelatud. Antud sätte lisamine ei välista hiljem algse eelnõuga sarnaselt laiema ulatusega sätete lisamist vastavalt vajaduse tekkimisele, kuid võimaldaks akuutse probleemi lahendamiseks kiiresti edasi liikuda ilma õiguslikesse vaidlustesse takerdumata.”

Isamaa fraktsioon

Riigikogu liige ja Isamaa fraktsiooni esindaja **Mart Maastik** tutvustas Isamaa fraktsiooni esitatud ettepanekut.

Tõnis Mölder küsis, kas antud ettepanekus pakutud sõnastus lahendaks näiteks olukorra, kus saaks Tallinna kesklinnas Stockmanni vastas asuva maja katuselt punasümbolid eemaldada. Teema osas on vaidlusi tekitanud see, kas eraomandis olevate ehitiste küljest saab punasümboleid eemaldada.

Mart Maastik vastas, et tema hinnangul ei ole antud näite puhul tegemist sümboolikaga. ME ei ole koostatud puhtalt Stockmanni näitel, vaid tegemist on põhimõttelise küsimusega, mis tuleks seaduse tasandil sätestada. Sümboolika, mis viitab Eestit 1940. aasta 16. juunist kuni 1991. aasta 20. augustini okupeerinud režiimidele ja nende relvajõude toetavatele rajatistele

ning sümboolikale hoonetel, tuleks määratleda ja otsustada vastava ekspertkomisjoni poolt.

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 2: Mart Maastik, Tõnis Mölder; vastu 4: Mario Kadastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi)

Eelnõu algataja esindaja seisukoht:

Ei toeta. Antud ettepanek ei puuduta eelnõu 655 SE regulatsiooni eset. Isamaa fraktsiooni muudatusettepaneku kohaselt lisatakse ehitusseadustikku sätteid, mis seonduvad Riigikogus uuesti arutamisel oleva nn monumentide eelnõuga (746 UA).

4. Teha eelnõus järgmised muudatused:

4.1. muuta eelnõu § 2 tekstiosa ja sõnastada see järgmiselt:

„Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seadust täiendatakse §-ga 30¹¹ järgmises sõnastuses:

„§ 30¹¹. Väga suure läbilaskevõimega sidevõrgu kasutuselevõtu soodustamine

Alates 2026. aasta 1. jaanuarist kuni 2026. aasta 12. maini kohaldatakse väga suure läbilaskevõimega sidevõrgu kohta käiva teabe vahetamisele ehitusseadustiku §-e 61³–61⁷.“;

4.2. muuta eelnõu § 5 lõige 1 ja sõnastada see järgmiselt:

„(1) Käesolev seadus jõustub 2026. aasta 1. jaanuaril.“.

***Selgitus:** Eelnõu menethlustempost tulenevalt on vajalik muuta seaduse üldist jõustumisaega (eelnõu § 5 lg 1), milleks esialgses eelnõus oli kavandatud 2025. aasta 12. november, ning sellega seonduvalt ka EhSRS-is kavandatud rakendussätet (eelnõu § 2). Uueks jõustumisajaks on määratud 2026. aasta 1. jaanuar, mis arvestab menethluseks ettenähtud tähtaegadega ning tagab ka piisava ajavaru vajalike ettevalmistuste tegemiseks. Eelnõu § 2 tekstiosas muudetakse ka lisatava sätte numeratsiooni, kuivõrd EhSRS § 30⁸ on kehtivas seaduses juba kasutusel.*

Majanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi)

Otsustati:

1.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 22.10.2025 (konsensus: Mario Kadastik, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

1.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Mario Kadastik, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

1.3. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 05.11.2025 (konsensus: Mario Kadastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohad Euroopa taskukohaste eluasemete kava avaliku konsultatsiooni kohta

KLIMi elukeskkonna ja ringmajanduse asekanstler **Ivo Jaanisoo** ning ehituse ja elukeskkonna osakonna elamumajanduse valdkonnajuht **Veronika Valk-Siska** andsid ülevaate Euroopa Komisjoni (EK) avalikust konsultatsioonist ning Vabariigi Valitsuse seisukohtadest (lisa). **Jaanisoo** selgitas, et EK algatatud eluasemete taskukohasust puudutav avalik konsultatsioon läheb ajaliselt hästi kokku Eesti riigisiseste käimasolevate tegevustega. Viimase aasta jooksul on KLIM koostöös Tartu Ülikooli ja Eesti Kunstiakadeemiaga põhjalikult analüüsinud eluasemete kättesaadavust ja taskukohasust. EK konsultatsioon taskukohaste eluasemete teemal on uudne. Varem on seda valdkonda käsitletud lokaalselt, kuna liikmesriikide murekohad ja neile lähenemine on olnud erinevad. Nüüd püütakse leida

ühisusi, et EL saaks liikmesriike tõhusamalt toetada. **Valk-Siska** lisas, et Eesti jaoks on eluasemete taskukohasuse ja kättesaadavuse parandamise juures oluline nende kvaliteetne renoveerimine. Eesti hoonefondis moodustab uus elamumaht suhteliselt väikese osa, mistõttu on Eestile oluline elamute rekonstrueerimise järjepidev rahastamine. On näha, et kui elamute renoveerimiseks jagatakse toetusi, siis elamuid renoveeritakse, ja kui toetusi ei jagata, siis elamuid ei renoveerita. Toetusi rahastatakse ELi vahenditest. Ligi 70% Eesti elanikest elab korterites, sh paaris- või ridamajades, mille vaates on renoveerimistoetus oluline kliima- ja energiaeesmärkide saavutamiseks. Samuti on vajalik diferentseeritum meetmepakett, mille kaudu saaks pakkuda erilahendusi erinevatele turutõrkepiirkondadele (erikategooriad renoveerimistoetuste suunamisel). Siinkohal on oluline ka naabruskonna-põhine lähenemine, mis on seotud „Uus Euroopa Bauhaus“ algatusega. Eraldi tuuakse välja Eesti edulugu tehasealise rekonstrueerimise osas. Eestis on siia maani ligikaudu 50 kortermaja tehasealiselt rekonstrueeritud. ELi teised riigid tunnevad Eesti kogemuse vastu huvi. Eesti teine seisukoht tugineb Tartu Ülikooli ja Eesti Kunstiakadeemia uuringule, mis analüüsis Eesti eluasemevaldkonna taskukohasust erinevates aspektides. Uuringust tulenev üks ettepanek on, et riik võiks kavandada riigipoolse toetuse tõhustamist taskukohase üürieluasemesektori arendamiseks. Selles valguses on alustatud läbirääkimisi Euroopa Investeeringuspangaga eesmärgiga kaasata nende oskusteavet erasektori juhitud mudelite, kontsessioonipõhiste lähenemisviiside ning avaliku ja erasektori partnerluste arendamisel. Eesti eluasemeturul on palju omanikke ja üürituru toimimine ei pruugi alati olla üürija vaates loogiline. Siinkohal soovitakse luua astmeline süsteem, kus esimese kodu soetajad, kes tihti on noored spetsialistid, saaksid üüriturult liikuda enda kodu omamise suunas. Seega Eesti eelistaks siin avatud süsteemi, kus kompensatsioonimeetmed oleksid proportsionaalsed ja välditaks ülekompenseerimist. Eesti kolmas seisukoht puudutab taskukohase eluaseme definitsiooni, mille puhul EK ja liikmesriigid on toonud esile olulise erinevuse – arutelu ei keskendu enam üksnes sotsiaaleluruumidele, vaid definitsioon peaks hõlmama ka seda elanikkonda, kelle igakuised kodukulud võivad ületada Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) metoodika kohaselt heaks tavaks või normiks seatud piirmäärasid. Üldiselt defineeritakse taskukohane eluase kui kodu, mille kulud ei koorma leibkonda ebamõistlikult. Siiski tekib küsimus, mida tähendab ebamõistlik koormamine ja kuidas seal tõmmata piir. OECD kasutab Eurostati andmeid ning selle metoodika kohaselt ei tohiks üüri- või laenukulud ületada 30% ega eluaseme kogukulud 40% leibkonna brutosissetulekust. Eesti toetab seisukohta, et kogu Euroopa ulatuses on vajalik ühtne ja kokkulepitud definitsioon taskukohase eluaseme kohta. Mõju määramise võiks jätta iga liikmesriigi enda otsustada. Eesti neljas seisukoht puudutab seda, et Eesti sooviks rohkem ELi investeeringuid suunata eluasemete kvaliteedi ja nende kättesaadavuse parandamiseks maapiirkondade tõmbekeskustes, mis asuvad väljaspool Tallinna, Tartut ja Pärnut. Selle eesmärk on tugevdada regionaalset tasakaalu ja vähendada territoriaalset tasakaalustamatust. Viiendas seisukohas peab Eesti vajalikuks täpsustada riigiabi reeglite kohaldamist eluasemepoliitika elluviimisel. Ministeerium on kaardistanud konkreetsed kitsaskohad, millele soovitakse lahendus leida. Seisukoht on jäetud hetkel üldsõnaliseks, kuna EK on algatanud uue avaliku konsultatsiooni juba korrigeeritud riigiabi reeglite osas. Seega riigiabi reeglite täiendamine jätkub Rahandusministeeriumi eestvedamisel. ELi uue pikaajalise eelarve perioodil pööratakse suurt tähelepanu näiteks varjumiskohtadele ja varjenditele. Seetõttu toob Eesti välja, et eluasemesektori vaates on oluline, et varjendite ja varjumiskohtade aspektid oleks riigiabi reeglitega kooskõlas.

Mart Maastik sõnas, et turutõrkega piirkondades on taskukohase elamuaseme osas toetust

vaja. **Maastik** palus selgitada, keda ja kuidas toetatakse selle kaudu.

Ivo Jaanisoo vastas, et algatus on hetkel varajases staadiumis ning hetkel hoitakse kõik võimalused avatuna. Eesti eesmärk on tagada Eesti turul erinevate ärimudelite olemasolu. Näitena saab tuua koostöös Euroopa Investeerimispangaga väljatöötamisel oleva taskukohase elamufondi programmi, mis on suunatud eelkõige maapiirkondadele. Kui ametlik koostöö Euroopa Investeerimispangaga algab, alustatakse programmi välja töötamisega lähtuvalt Eesti oludest ja vajadustest. Programmi mõte seisneb erinevate lahenduste võimaldamisel. Üheks võimaluseks saaks olla näiteks see, et paar arendajat saaksid Euroopa Investeerimispanga kaudu pikaajalise madala intressiga laenu elamute ehitamiseks. Lisaks võib seal juures olla võimalus, kus kohalik omavalitsus toetab arendajat enda maaga, millel on vastav ehitusõigus.

Mart Maastik palus täpsustada paari arendaja kohta öeldut – kas pakutavad lahendused on suunatud ettevõtetele, et näiteks soodsamate laenuitingimuste kaudu toetada turutõrkega piirkondadesse ehitamist, või eraisikutele, kes soovivad turutõrkega piirkonda elamut osta, oleks tagatud laenu kättesaadavus.

Ivo Jaanisoo vastas, et komisjoni praegusel istungil on arutatud kolme erineva turutõrkega seonduvat. Üheks teemaks on korterelamute renoveerimine. Selle valdkonna toetamiseks on loodud riiklik laenumeede, et suunata kommertspankade laene korteriühistutele soodsamatel tingimustel. Teine teema puudutab eraisikute võimalusi enda eluaseme soetamiseks või renoveerimiseks, mis puudutab eelkõige eramaju. Selles valdkonnas on hiljuti toimunud olulisi muudatusi. Suvel laienes maapiirkondadele suunatud laenuvaba käenduse piirkondlik ulatus märkimisväärselt. Nüüd katab see meede kuni 150 000 € laenusummast (kuni 80% kogu laenusummast). Seda meetet kasutatakse järjest enam. Kolmanda turutõrkena saab välja tuua uue elamufondi lisandumisega seonduva murekoha. Mitmes Eesti linnas ei ole aastakümnete jooksul ehitatud ühtegi uut elamut. See on küsimus, millega riik peab sihipäraselt tegelema. **Jaanisoo** lisas, et renoveerimistoetuste valdkonnas on Eesti huvi nende vastu seotud ka ELi huvidega. Toetusi jagatakse ELi struktuurifondidest ja ELi eesmärk on, et ressursikasutus oleks võimalikult mõistlik.

Mario Kadastik küsis, kust maalt jookseb piir turutõrke hindamisel. Näiteks kuhu maani peaks uusi elamuid ehitama erasektor ise ning kust kohast alates saaks neid ehitada ELi toetusega.

Ivo Jaanisoo vastas, et see on seotud piirkondliku aspektiga ning kas ja kuidas reguleerida ligipääsu uutele taskukohastele elamutele. Paljudes riikides on kehtestatud kindlad sissetulekute vahemikud, mis määratlevad sihtrühmad, kellele uus elamufond on suunatud. Näiteks Lätis kasutatakse rahvusvahelise konsultatsioonifirma poolt välja töötatud põhjalikku metoodikat turutõrke tuvastamiseks. Niisugune lähenemine on suhteliselt keeruline ja iga meetme spetsiifiline. **Jaanisoo** lisas, et üleüldse on see keeruline küsimus. See sõltub ka sellest, mis teemast täpselt räägitakse – näiteks kas renoveerimisest, kus era- ja korterelamutel on erinevad olukorrad. Korteralamutega seotud turutõrge sõltub palju asukohast ning seetõttu määratakse toetuse suurus vastavalt piirkonnale. Eramajade puhul on olukord keerulisem, sest rahaliselt võimekaid inimesi paikneb üle Eesti ning kui mingisugune toetus luua, siis selle tingimusi peab eraldi hindama. Praegu peetakse EKga läbirääkimisi sotsiaalse kliimafondi vahendite kasutamiseks, millest osa planeeritakse suunata hoonete rekonstrueerimiseks. Samas kuna sotsiaalne kliimafond on seotud emissioonikaubanduse süsteemi laiendamisega,

eeldab rahastaja, et toetusi suunataks eelkõige nendele leibkondadele, kellel on madalam rahaline võimekus ja keda võivad mõjutada emissioonikaubanduse laiendamise võimalikud negatiivsed mõjud. See puudutab ebatõhusa kaugkütte (nt gaasikütte) kasutajaid. Suhteliselt keeruline ülesanne on aga hakata konkreetseid leibkondi analüüsima ja iga taotluse menetluses välja selgitama näiteks inimeste sissetulekuid ja kasutatavaid kütteallikaid.

Urve Tiidus küsis, kas ministeeriumi hinnangul tekib EK algatuse tulemusel turule rohkem üüripindu või isikliku kodu omajaid. Lisaks palus **Tiidus** selgitada, kuidas plaanitakse eri piirkondade vahel toetusi jagada.

Ivo Jaanisoo vastas, et Euroopa Investeerimispank toetab üksnes üüripindade arendusi. Koostöös sektori erinevate osapooltega, sh kinnisvaraarendajatega, tuuakse seletuskirjas välja nn „üüri, et osta“ arendusmudel. Sellise võimaluse puhul makstakse esialgu teatud perioodi jooksul üüri, mis toimib ühtlasi sissemaksena elamu väljaostmiseks. Euroopas ei ole seda lahendust palju rakendatud, aga mõned näited sellest siiski on. **Jaanisoo** lisas, et eri piirkondade toetamise puhul peab esmalt vaatama, kus turutõrge on kõige suurem. Läti kogemusest ilmnis murekohana see, et Euroopa Investeerimispanka toetuse saamiseks eeldatakse teatud mahulist kriteeriumi ehk teatud mahust allapoole ei peeta otstarbekaks projekte rahastada. See tõi kaasa selle, et kuigi toetusmeede oli suunatud kaugematele piirkondadele, pidi teatud osa vahenditest suunama ka Riiga, et saavutada vajalik maht.

Urve Tiidus sõnas, et kui praegu toetuste tingimusi ette valmistatakse, siis tuleks arvestada sellega, et antud projekt võimaldab regionaalset ebavõrdsust vähendada just kaugemate piirkondade jaoks. Tegemist on ühe vähese võimalusega seda eesmärki saavutada.

Mari Tānav tõi välja, et KLIM jäi neutraalsele seisukohale avaliku konsultatsiooni küsimustikus oleva küsimuse „kas kindlaksmääratud geograafilises piirkonnas asuvate eluasemete ärilisel eesmärgil omandamist tuleks piirata või vähendada“ osas. **Tānav** uuris, kas selles osas nähakse Eestis hetkel probleeme. Lisaks küsis **Tānav**, kas Eesti seisukohtade kujundamisel kaasati ka erasektori esindajaid.

Ivo Jaanisoo vastas, et suvel edastati konsultatsiooni küsimused ehitus- ja kinnisvaraarenduse valdkonna erinevatele osapooltele, nagu näiteks Eesti Arhitektide Liidule ja Eesti Ehitusettevõtete Liidule. **Jaanisoo** lisas, et ELi mitmetes riikides on murekohaks ärilisel eesmärgil kinnisvara omandamine. Majandusteooria kohaselt öeldakse, et mida suurem on nõudlus võrreldes pakkumisega, seda kõrgemaks läheb hind. See omakorda suurendab investorite huvi. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on tellinud analüüsi lühiajalise üürituru kohta, millega uuris erinevaid Eesti piirkondi. Uuringu tulemusel selgus, et antud probleem ei ole Eestis liiga suur, mistõttu võeti küsimuses neutraalne seisukoht.

Marek Reinaas sõnas, et Eesti kontekstis paiknevad taskukohased elamud üldjuhul väljaspool Tallinna ja murekoht kalli üüri- või ostuhinna osas on pigem Tallinnas.

Ivo Jaanisoo lausus, et eelnevalt selgitatud Eesti kontekstis läbiviidud uuring näitas, et taskukohasuse probleem on pigem Tallinna ja Tartu teatud piirkondades, samal ajal kui mujal on väljakutseks kvaliteetse kinnisvara kättesaadavus. Regionaalpoliitika eksperdid toovad omakorda välja, et ükskõik millisesse piirkonda uue elamu ehitamine on kohe mittetaskukohane, eriti veel väljaspool Tallinna ja Tartut.

Otsustati:

2.1. Toetada Vabariigi Valitsuse esitatud seisukohti (konsensus: Mario Kadastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

3. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile: Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, milles käsitletakse Venemaa maagaasi impordi järkjärgulist lõpetamist ja võimalike energiasõltuvuste jälgimise parandamist ning millega muudetakse määrust (EL) 2017/1938; COM(2025) 828

KLIMi välissuhete osakonna nõunik **Brett Bartholomew Sooniste** andis ülevaate Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest ning Vabariigi Valitsuse seisukohtadest. **Sooniste** sõnas, et Eesti lõpetas Venemaa maagaasi impordi juba 2022. aastal riikliku sanktsiooniga ja on aktiivselt kutsunud ülejäänud ELi riike samuti impordi lõpetama. Arutatav määrus on ELi kaubanduspiirang, mis erinevalt sanktsioonidest ei vaja nõukogu tasandil ühehäälsust. Seega on hea võimalus, et arutatavad muudatused rakenduvad. Arvestades, et Venemaa on aastaid manipuleerinud ELi energiaturge, aitavad muudatused kaasa ELi varustuskindluse tugevdamisele, hinnastabiilsuse saavutamisele ja suurendab ka ELi energiasõltumatust. Arutatava määrusega keelatakse alates 1. jaanuarist 2026. a Venemaa päritolu maagaasi (torugaas ja LNG) uued impordid ELi. Lühiajalised lepingud tuleb lõpetada 17. juuniks 2026. a ja pikaajalised lepingud tuleb lõpetada 1. jaanuariks 2028. a. Venemaa nafta import peab lõppema hiljemalt 1. jaanuariks 2028. a. Arutatava määrusega on suur tähelepanu asetatud teema seirele ja läbipaistvusele. Riike, mis jätkavad Vene maagaasi impordi, kohustatakse esitama mitmekesistamiskavasid, kus näidatakse, kuidas nad sõltuvusest loobuvad. **Sooniste** lisas, et Eestile kehtib erand, sest määruse jõustumise ajaks on Eesti kehtestanud juba riiklikud sanktsioonid ja Eesti peab EKle edastama info, et Eesti Vene gaasi ei impordi. Eesti toetab eesmärki lõpetada Venemaa maagaasi ja veeldatud maagaasi (LNG) import ELi hiljemalt 1. jaanuariks 2028. a. Lisaks toetab Eesti ka nafta impordi lõpetamist Venemaalt hiljemalt 1. jaanuariks 2028. a. Samuti peab Eesti vajalikuks, et EK esitaks võimalikult kiiresti ettepaneku Venemaa tuumakütuse ja -tehnoloogia impordi lõpetamiseks. Lisaks toetab Eesti võimalust varustuskindlust tõsiselt ohustavate sündmuste korral erandkorras impordikeeld ajutiselt peatada, aga sellise otsuse peab tegema EK ning see peab põhinema läbipaistvatel, objektiivsetel ja kontrollitavatel põhjendustel ning olema ajaliselt ja sisuliselt piiritletud. Lisaks toetab Eesti süsteemi loomist, mis aitab tuvastada maagaasi päritolu ja ekspordikoha. Range kontroll peaks olema Venemaa ja Valgevenega seotud ühenduspunktide juures. Lisaks toetab Eesti gaasi riikliku mitmekesistamiskava koostamist, arvestades, et riigid, kes Vene gaasi ei tarni, nagu näiteks Eesti, saavad kava koostamise kohustuseks erandi.

Mario Kadastik küsis, miks on algatuses tehtud ettepanek lõpetada Vene gaasi import alles 2028. a alguseks.

Brett Bartholomew Sooniste vastas, et Eesti on pikka aega soovinud, et impordikeeld rakenduks varasemast ajast. Paraku on ELi riike, kellel on sõltuvus Vene gaasist suur, mistõttu on neil keeruline Vene gaasi import kiiresti lõpetada.

Mario Kadastik sõnas, et riikidel on olnud aega kolm aastat impordi lõpetamisega tegelemiseks. **Kadastik** tegi ettepaneku muuta Eesti seisukohti nii, et impordikeeld rakenduks ELis kas 2026. või 2027. aastal. See oleks majanduskomisjoni poolt selge ettepanek, et komisjon leiab, et surve impordi lõpetamisele peab olema suurem.

Brett Bartholomew Sooniste lausus, et sellisel juhul ei pruugi määruse muudatused läbi

minna, kuna on mitmeid ELi riike, kes suhtuvad juba praegu määratud tähtaegadesse skeptiliselt. **Sooniste** selgitas ELi erinevate riikide seisukohti muudatuste osas.

KLIMi energeetikaosakonna varustuskindluse nõunik **Kristjan Kaldmaa** lisas, et arutatava määruse muudatused puudutavad ka pikaajalisi lepinguid, mis on sõlmitud mitmekümneks aastaks LNG importimiseks. Neist väljumiseks on EK andnud suuniseid, aga pikaajalistest lepingutest väljumine võtab paratamatult aega ja lepingud on seotud ka suurte trahvidega. Alates Ukraina täiemahulisest sõjast on ELis LNG tootmis- ja tarnimisvõimekus suurenenud, kuid osad suured taristuprojektid on alles valmis saamas. Seetõttu võib lähiaastatel tekkida olukord, kus olemasolev taristu ei võimalda piisavas mahus LNG importi.

Mario Kadastik märkis, et tema hinnangul võiks ELi fondidest eraldada riikidele vahendeid selleks, et vahetada näiteks gaasikatlad välja soojuspumpade vastu. Siinkohal saaks rakendada piiranguid nii importimisele kui ka tarbimisele. Paketile tuleks läheneda komplekselt, et saavutada varem Vene gaasi impordi lõpetamine. Kui küsimus puudutab üksnes trahve, siis läheneda saaks nii, et trahvid kogutakse ühte fondi, millest tehakse väljamaksed siis, kui Venemaa hakkab maksma reparatsioone Ukrainale. Selline lahendus võiks olla osa Ukraina toetamise meetmetest. **Kadastik** küsis, kas pikaajaliste lepingutega seotud trahvid on rahaliselt võrreldavad selle ajavahemiku jooksul Venemaalt imporditud gaasi eest makstavate vahenditega või jäävad need summad oluliselt väiksemateks.

Kristjan Kaldmaa ei teadnud lepingute selliseid detaile välja tuua. Samas on osad pikaajalised lepingud sõlmitud 10-20 aasta peale ja seal on trahvisummad suured.

Mario Kadastik küsis, kas pikaajaliste lepingute raames järgmise kolme aasta jooksul Venemaalt aktiivselt gaasi ostes makstav summa ületab võimalike trahvide suuruse. Kui trahvid on väiksemad, siis võiks EL enda vahenditega trahvisummad tasuda ja lõpetada nii lepingud.

Kristjan Kaldmaa sõnas, et eesmärk on ikkagi lõpetada lepingud niimoodi, et trahve ei oleks vaja tasuda.

Marek Reinaas lausus, et tema hinnangul peaks Eesti arutatavates punktides ELiga jõulisemalt läbi rääkima. Seega leidis ta, et majanduskomisjoni arvamuses võiks välja tuua, et Vene gaasi impordi peaks lõpetama varem ehk nii kiiresti kui võimalik.

Mario Kadastik sõnas, et komisjon võiks siin anda paindlikkuse juurde, et eesmärgi saavutamiseks antakse vabamad käed alternatiivmeetmetega kauplemiseks, nagu näiteks trahvide tasumine ELi kesksetest vahenditest. Seega saaks arvamuses välja tuua, et komisjon soovib, et Vene gaasi import lõppeks esimesel võimalusel ja seda arvestades ka võimalike trahvide seisukohalt. Trahvid võiks EL katta keskselt, ehk liikmesriigid ei pea neid trahve ise tasuma, vaid neid kaetakse keskselt ühisfondist.

Urve Tiidus märkis, et mõisteid „homne päev“ või „esimesel võimalusel“ ei saa ühegi lepingu puhul pidada tõsiseltvõetavateks ajalisteks määradeks. Kui praegusel juhul öeldaks „esimesel võimalusel“, siis võib see tähendada, et esimene võimalus ongi 1. jaanuar 2028. a. Tõenäoliselt on arutatava määruse seletuskiri ja Eesti seisukohad läbi mõeldud, mistõttu kui majanduskomisjon soovib muudatuste tähtaegu lühendada, siis peavad komisjonil olema väga tugevad argumendid nii Riigikogu ELi asjade komisjoni kui ka Vabariigi Valitsuse jaoks.

Mario Kadastik arvas, et materjalide koostamisel on kasutatud tavapäraselt juriidilist praktikat, mille kohaselt osapooled käituvad omavahel heade äripartneritena. Tema hinnangul tuleks siiski selgelt välja öelda, et EL ei pea Venemaaga suhtlema samadel heauskse partnerluse põhimõtetel ja EL võiks kaaluda olemasolevatest lepingutest taganemist.

Kristjan Kaldmaa sõnas, et Eesti on viimased aastad erinevates formaatides korduvalt öelnud, et Vene gaasi import tuleb keelata esimesel võimalusel. Baltimaades ja Poolas on Vene gaasi impordikeeld kehtestatud. Surve EKle on olnud piisavalt suur, mistõttu on ta algatanud ka ELi tasandil Vene gaasi impordikeelu kehtestamist. **Kaldmaa** lisas, et maailmas ollakse LNG tootmist suurendamas. Samas riikides, kus on suured gaasielektrejaamad, on tekkinud küsimused, kust nad edaspidi vajalikust mahus gaasi saavad. Gaasi puhul peab olema mitu aastat ette veendunud, et riigil on gaasivaru tagamiseks piisavas mahus gaasitarne-lepinguid ja vajalik infrastruktuur tarnimiseks olemas.

Arutati Riigikogu ELi asjade komisjonile antava majanduskomisjoni arvamuse sõnastust.

Marek Reinaas märkis, et arutelu keskmes on Eesti seisukohtade osa, mis puudutab keelu kiire rakendamise toetamist ja pikaajaliste gaasilepingute lõpetamist hiljemalt 1. jaanuariks 2028. a.

Eve-Ly Kübard sõnas, et ehk saaks antud punkti sõnastada tingimuslikult, et Eesti saab toetada ka lühemat tähtaega.

Mario Kadastik lausus, et on oluline rõhutada, et Eesti peab lisaks toetamisele olema ka eestkõneleja lühema tähtaja osas kokkuleppe leidmisel.

Kristjan Kaldmaa sõnas, et gaasi impordi osas lõppevad lühiajalised lepingud järgmise aasta suvel ja pikaajaliste lepingute lõppemine on see, mis jääb üles.

Mario Kadastik märkis, et ehk tasuks lisada ka pikaajalistest lepingutest ennetähtaegset lahkumist järgmise aasta suveks, mil lõpeb ka lühiajalistele lepingutele seatud erand. Lepingute võimalikke trahve saaks suunata reparatsioonifondi.

Marek Reinaas sõnas, et ka tema hinnangul peaks Eesti seisukohti sõnastama jõulisemalt, ehk Eesti saaks toetada varasemat tähtaega ja kiiremat väljumist pikaajalistest lepingutest. Ta tegi ettepaneku toetada Vabariigi Valitsuse seisukohti, täiendades esimest seisukohta lähtuvalt eelnevast arutelust.

Otsustati:

3.1. Toetada Vabariigi Valitsuse esitatud seisukohti, täiendades esimest seisukohta järgmiselt:

1.1. Eesti toetab eesmärgi lõpetada Venemaa maagaasi ja veeldatud maagaasi (LNG) import Euroopa Liitu. Toetame keelu kiiret rakendamist, sealjuures eelistame võimalusel pikaajaliste gaasitarnelepingute lõpetamise tähtaja toomist varasemaks kui 1. jaanuar 2028. a (mil peavad olema lõppenud lepinguliikidest tulenevad üleminekusätted ning merepiirita riikidele ettenähtud üleminekutähtajad). Peame oluliseks läbirääkimiste võimalikult kiiret lõpuleviimist, toetades Euroopa Liidu energiasõltumatus suurendamist Venemaast. Toetame ka nafta impordi lõpetamist Venemaalt hiljemalt 2028. aastaks. Samuti peame vajalikuks, et Euroopa Komisjon

esitaks võimalikult kiiresti ettepaneku Venemaa tuumakütuse ja -tehnoloogia impordi lõpetamiseks (konsensus: Mario Kadastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

4. Info ja muud küsimused

Täiendavat infot ei olnud ning muid küsimusi ei tekkinud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Marek Reinaas
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Kiia Väli
protokollija